

Lehké pořízení s těžkým astmatem v ordinacích alergologů a pneumologů

Zdroje ostatních obrázků:

- Pinterest
- Archiv autora

M. Teřl, Klinika PNE, FN a LF UK v Plzni

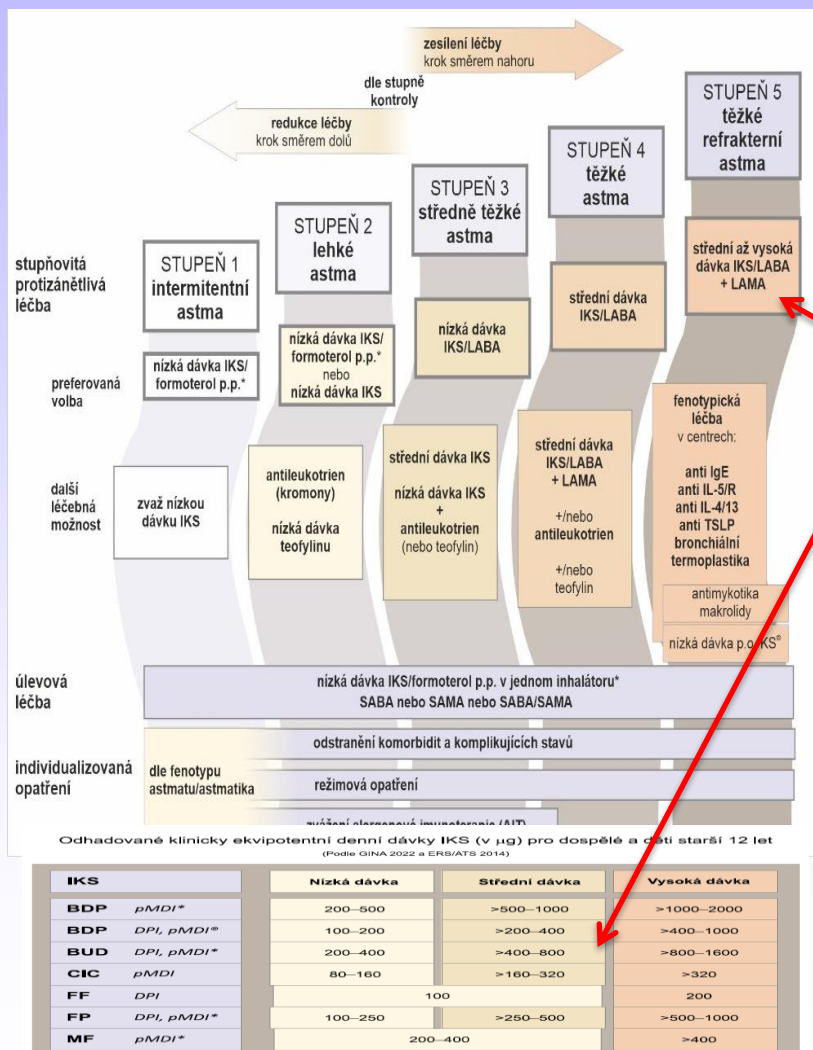
Zdroj obrázku: <https://cz.pinterest.com/pin/80150068362385860/>

Marc Chagall: Vyhánění z ráje

Disclosure

- **Člen Advisory board:** AZ, GSK, Novartis , Sanofi Aventis, TEVA,
- **Ostatní spolupráce** (přednášky, články):
ALK-Abello, Berlin-Chemie, Chiesi, Mundipharma, Stallergenes

Kdo je (skutečně) těžký astmatik...?

Astmatik, jehož onemocnění se při ***nejlepší snaze** ***nedaří** uvést pod kontrolu ***maximální standardní léčbou (=TRA)**

Maximální standardní léčba:

- vysoké dávky většiny IKS začínají na 800 µg BUD

Nedostatečná kontrola:

- subj. **potíže** (TKA)
- časté** (>2/rok) **těžké exacerbace**, (=vyžadující systémovou kortikoterapii/hospitalizaci)
- deklinace fce plic, NÚ léčby...**

Nejlepší snaha:

- adekvátní poučení o podstatě nemoci
- opakované kontroly adherence a inhalační techniky
- opakovaná **vyšetření diff. KO**
  - ✓ při zhoršení/exacerbaci
  - ✓ 1x/rok v klidové fázi nemoci
- alergologické vyšetření** při zhoršení z nejasných příčin

Problematické (difficult to treat) astma

Olga - OLA
Obtížně léčitelné astma
(obtížně léčitelný astmatik)

- špatná adherence
- špatná inhalační technika
- psychosociální faktory
(stáří, adolescence, chudoba atp.)
- komorbidita
- nikotinismus

Tereza – TRA
Těžké refrakterní astma

Klinické konsekvence...

Zdroje obrázků: https://www.linkedin.com/posts/emedevents_ltot-oxygentherapy-copd-activity-7046718434667106304-b56D?trk=public_profile_like_view a archiv autora...

Kánon astmatologie

**Důsledná diagnóza astmatu
je zároveň cestou
k optimální léčbě...**

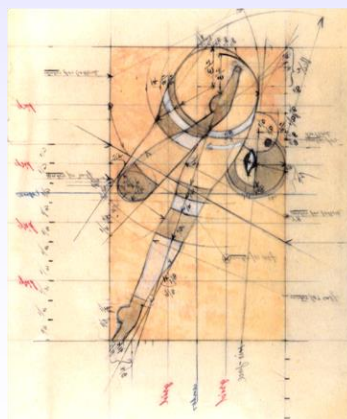
„Plzeňská škola“

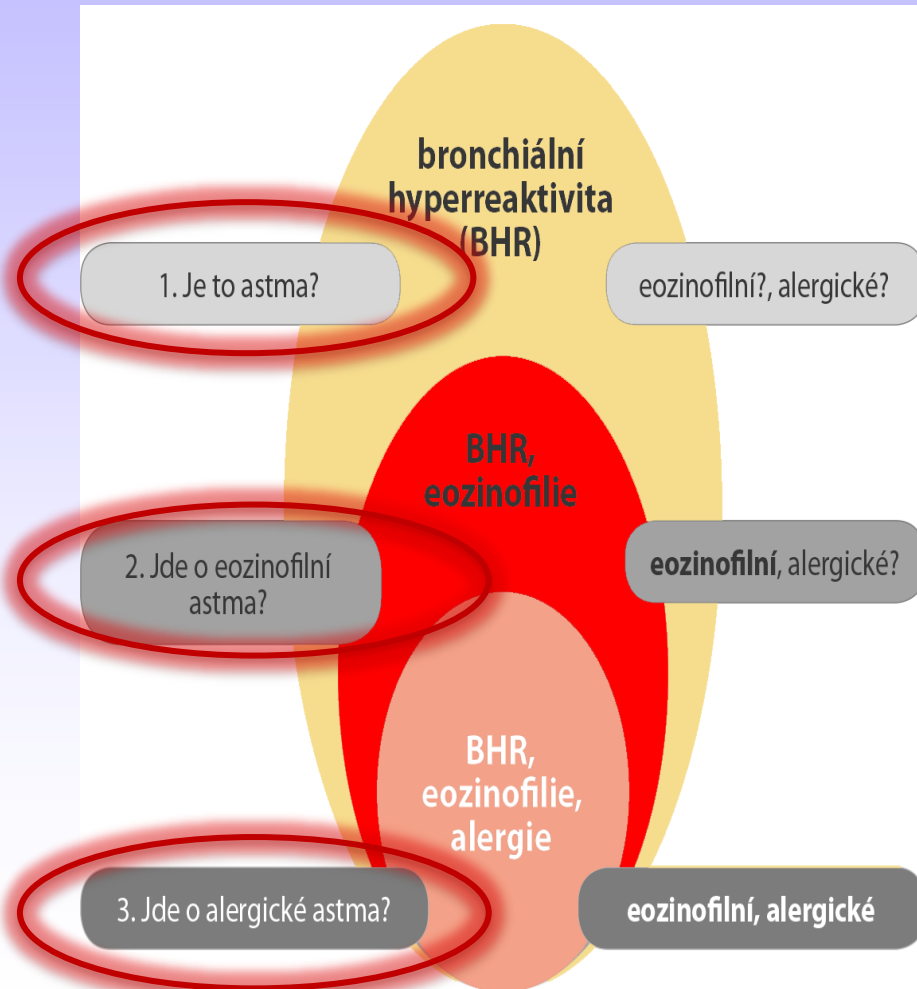
Ladislav Sutnar,

60. léta 20. století..

(od složitého k jednoduché
eleganci...)

3-kroková diagnostika astmatu

Vyšetření funkce plic

Vyšetření eozinofilie

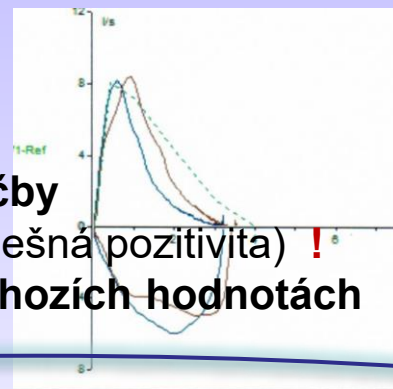
Vyšetření alergie

1. Průkaz reversibilní BO, resp. BHR...

= Základní pilíř diagnózy

- * před zahájením preventivní léčby
- * řádně zdokumentovat !! (viz falešná pozitivita) !
- * provést i při „normálních“ výchozích hodnotách

BD test: * minimem je zlepšení výchozí **FEV₁ o 12%** a současně **200 ml...**
* vysoce signifikantní je zlepšení **FEV₁ o 15%** a současně **400 ml**

Ne vždy se to podaří:

- opakovaná měření, vyšší dávky, **tvar křivky...**
- **kortikoidní test** u „irrevers.“ BO
- **BKT test s metacholinem**

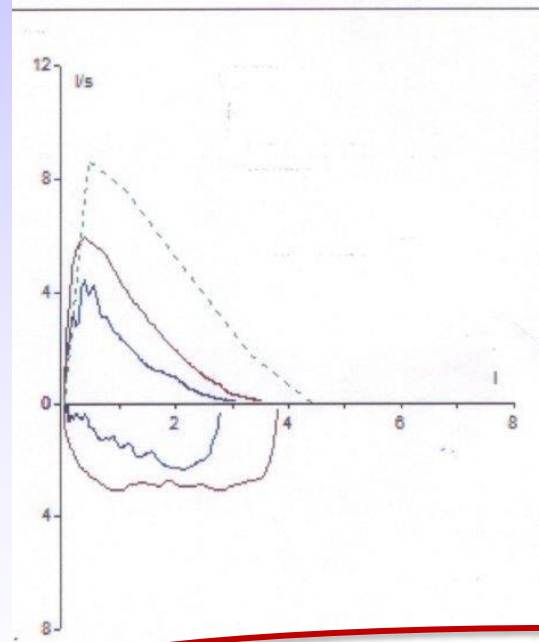
při „nepřítomnosti“ obstrukční poruchy

Kortikoidní test

105 kg, muž *18.10.1954 – 60r
převážně aktivní dne 19.11.2014 /12:40h

BMI: 34

Objem, srovnání Pre/Post

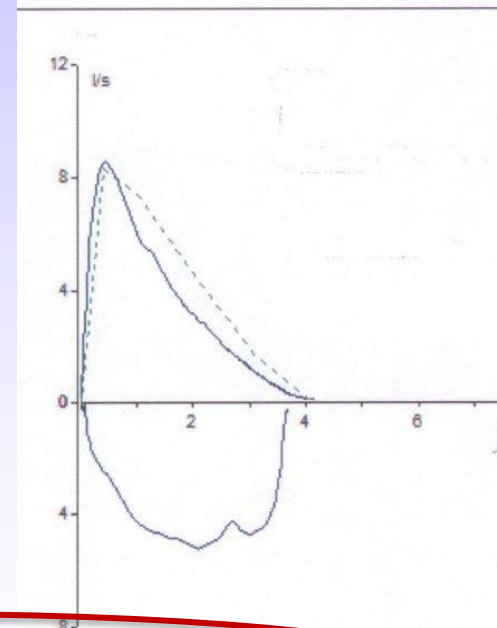

FEV₁ 2,04 L, tj. **58%**

MEF₂₅₋₇₅ 1,30, tj. **36%**

cm, 105 kg, muž *18.10.1954 – 60r
převážně aktivní : přivonková a dne 07.01.2015 /10:33h

Průtok / objem

FEV₁ 3,19 tj. **97%**

MEF₂₅₋₇₅ 2,43, tj. **69%**

„Zarezlé“ astma a/nebo kombinace astmatu s CHOPN (ACO)

Plaza V, Álvarez F, Calle M, Casanova C et al.
Consensus on the Asthma-COPD Overlap Syndrome (ACOS)
Between the Spanish COPD Guidelines (GesEPOC)
and the Spanish Guidelines on the Management of Asthma (GEMA).
Arch Bronconeumol 2017;53(8):443-49

Cosío BG, Dacal D, Pérez de Llano L. Asthma-COPD overlap:
identification and optimal treatment. Ther Adv Respir Dis
2018;12:1753466618805662.

Leung JM, Sin DD. Asthma-COPD overlap syndrome: pathogenesis,
clinical features, and therapeutic targets. BMJ 2017;358:j3772.

Fenotypizace jako nedílná součást diagnostického procesu

Důsledná diagnóza astmatu

Nejen řádné * funkční vyšetření plic,

ale i určení typu zánětu

prizmatem přítomnosti

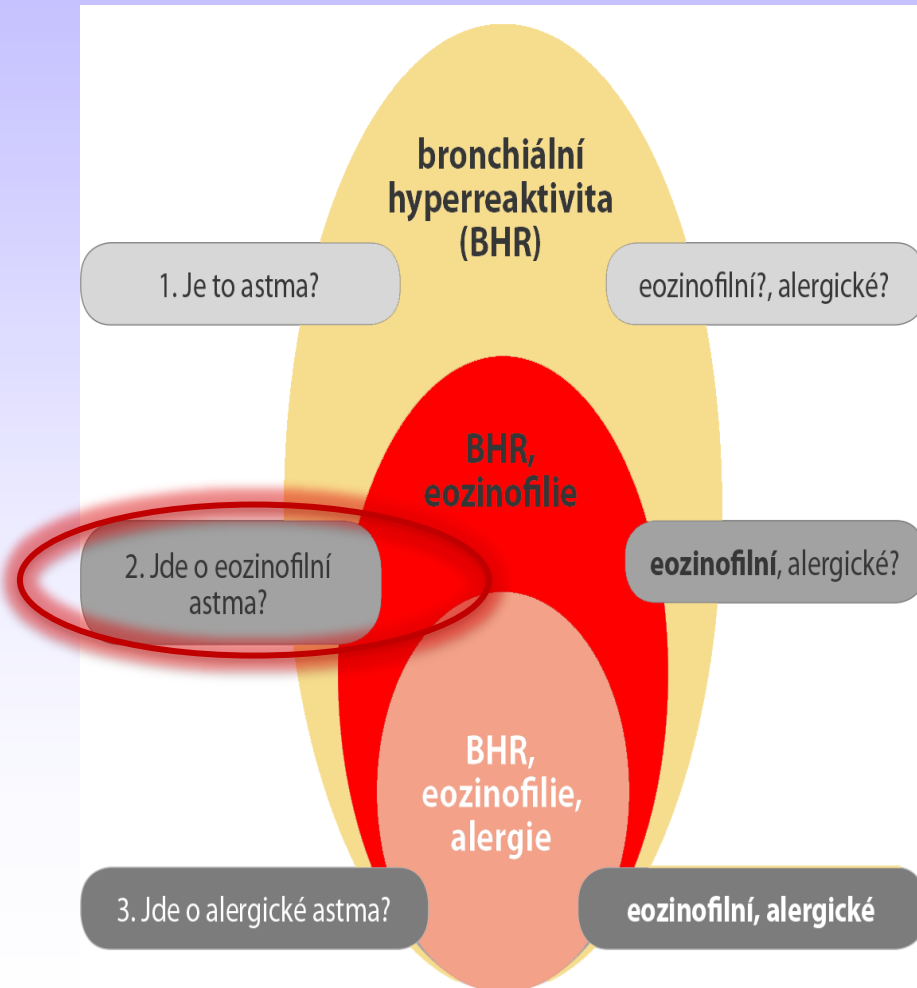
* eozinofilie

a

* alergie

je zároveň **cestou k optimální léčbě...**

3-kroková diagnostika astmatu

Vyšetření **funkce plic**

Vyšetření **eozinofilie**

Vyšetření **alergie**

2. Průkaz (bronchiální) eozinofilie

Průkaz eozinofilů:

- **KO** (důležitost opakovaných vyšetření !!!, zvl. při exacerbaci potíží... (<3-4%, resp. 300-400/ μ L)
- /Indukované sputum (<2%)/
- //BALTe.... biopsie průdušek...//

Průkaz s eozinofilii spjatých biomarkerů:

- **ECP** v krvi (<20 μ g/L)...../ sputu ..... BALTe/
- **FeNO** (zásadní před zavedením KS) (< 50 ppb)
- **Periostin**, dipeptidyl-peptidasa, močový bromotyrosin a LTE₄

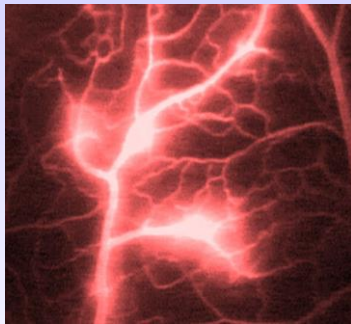
Nepřímé známky eozinofilie:

- významná reversibilita BO (15%) a BHR ...
- průkaz alergie
- nosní polypóza
- dobrá odpověď na (I)KS

3-kroková diagnóza astmatu

Průkaz (bronchiální) eozinofilie

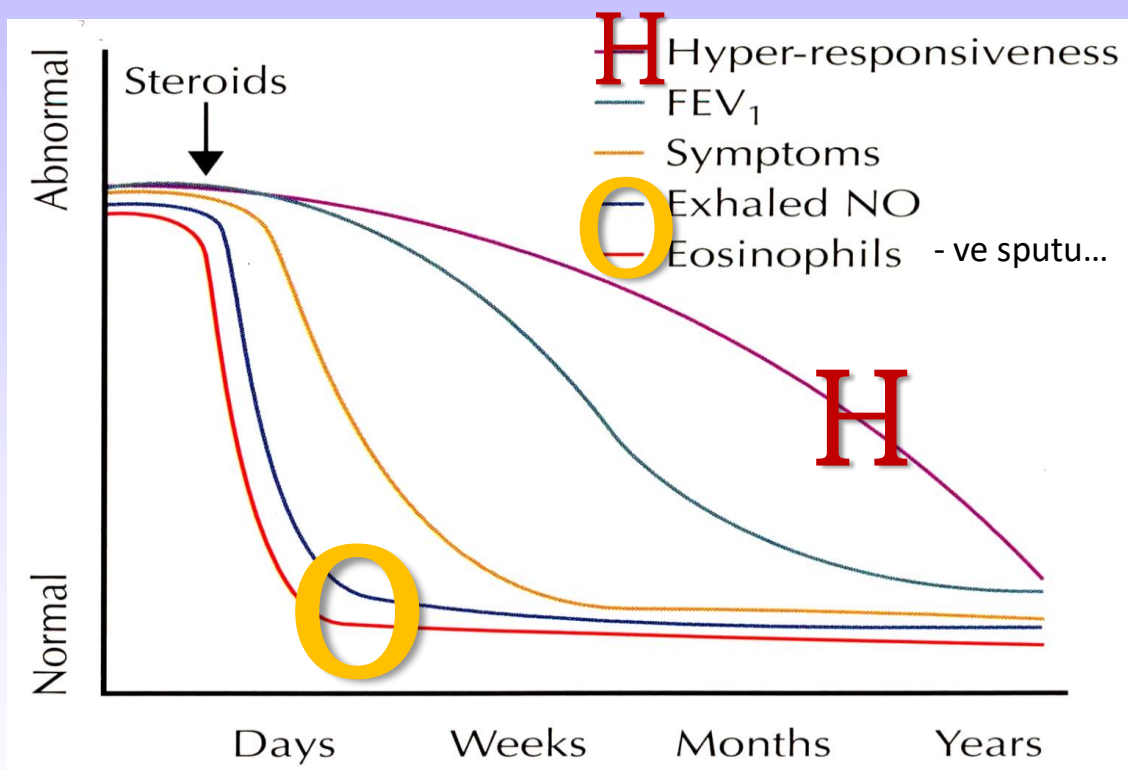

➤ **FeNO !!!**

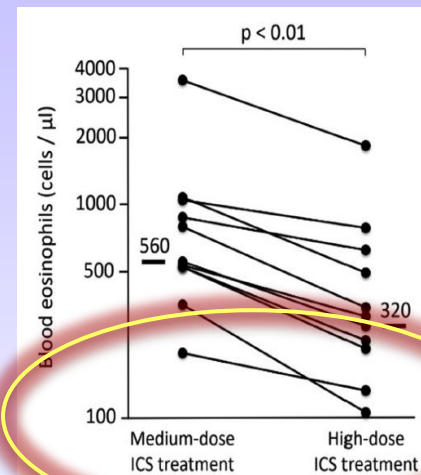
➤ **0 – 25 – 50.. ≥50**

Efekt léčby (I)KS na klinické projevy astmatu v čase

Volně dle de Jongste JC. Impact of treatment on bronchial hyperresponsiveness.
Pediatr Allergy Immunol. 1996;7(9 Suppl):18-24.

Vliv vysokých dávek IKS na diff. KO

- Nejen SKS, ale i **dlouhodoběji podávané vysoké dávky IKS** mají NÚ a m.j. mohou zastřít eozinofilii nejen v průduškách, ale i v krvi...

Lommatzsch M, et al.: Impact of an increase in the inhaled corticosteroid dose on blood eosinophils in asthma. Thorax 2019, 74: 417- 418.

Kdy a jak vyšetřovat eozinofilii?

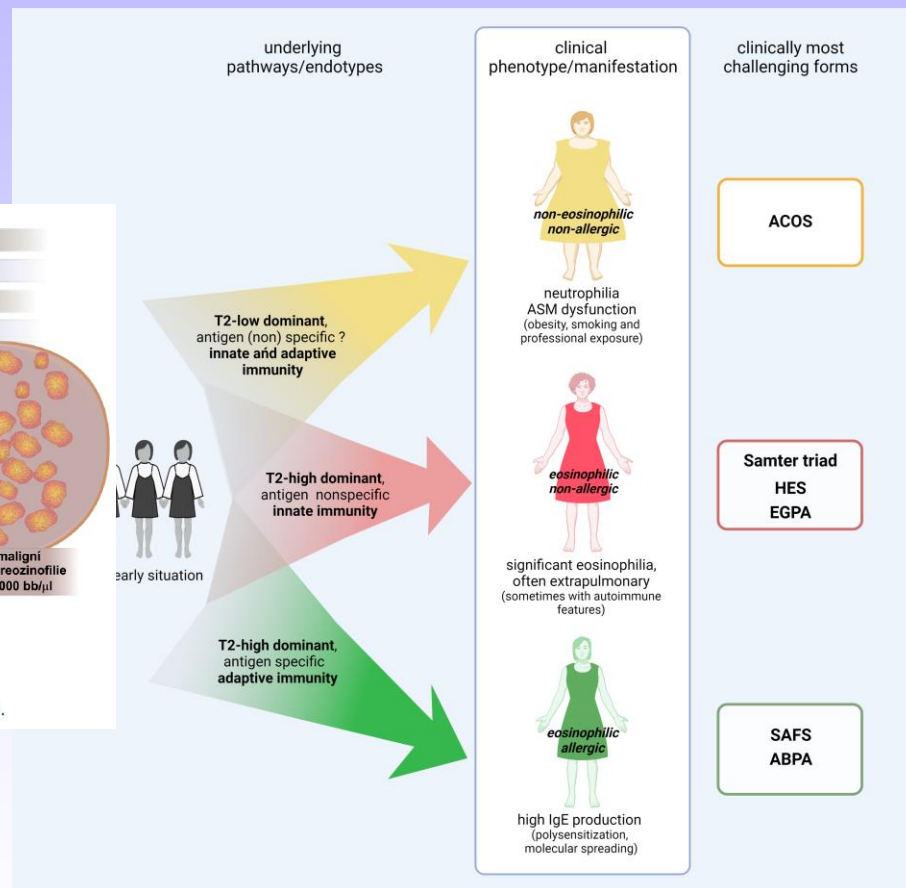
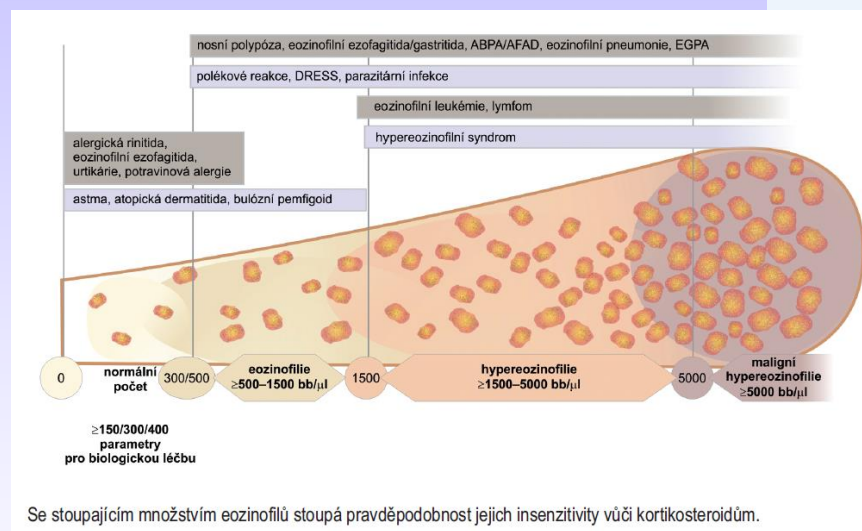
- **Vždy při zhoršení/exacerbaci astmatu**
- **Alespoň 1x ročně v „klidové“ fázi nemoci**

„V případě exacerbace astmatu prosíme ošetřující lékaře o zajištění odběru krve k vyšetření diferenciálního rozpočtu leukocytů před (!) eskalací léčby, především před podáním či navýšením systémové kortikoterapie“

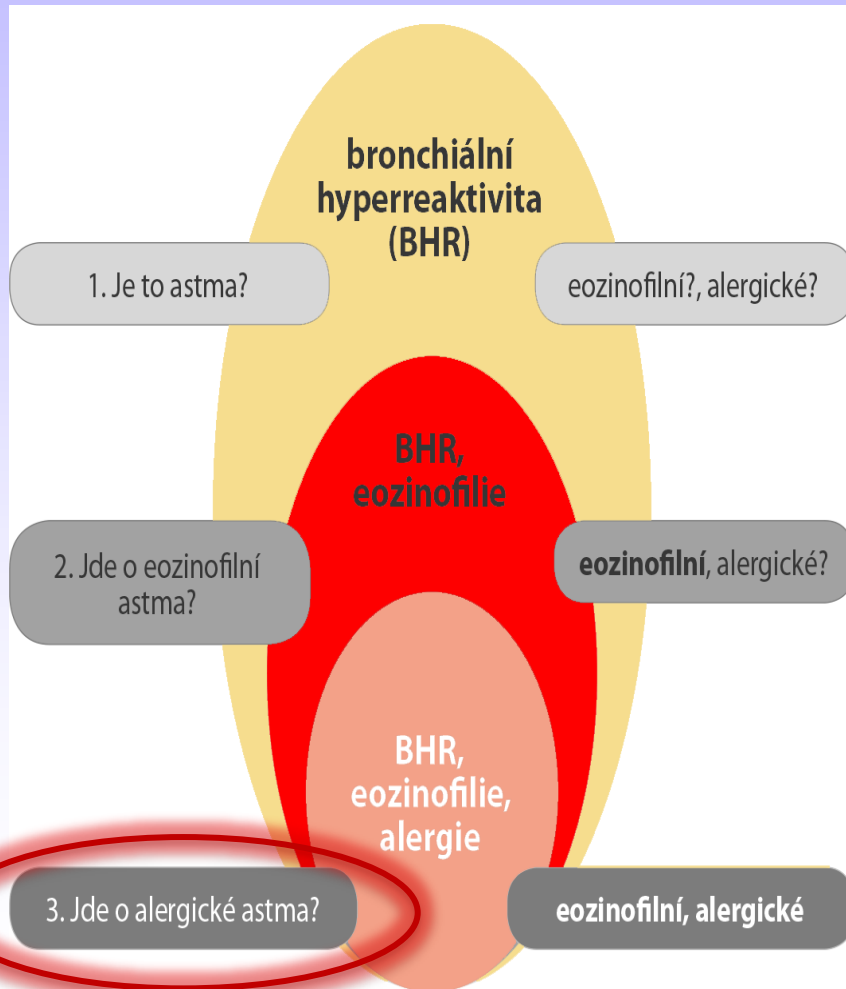

(Hyper) eozinofilie a klinické konsekvence

3-kroková diagnostika astmatu

Vyšetření **funkce plic**

Vyšetření **eozinofilie**

Vyšetření **alergie**

3. Průkaz klinicky významné alergie

Skin prick test

serum IgE

Alergologické vyšetření by mělo být provedeno u každého astmatika ve dvou základních případech

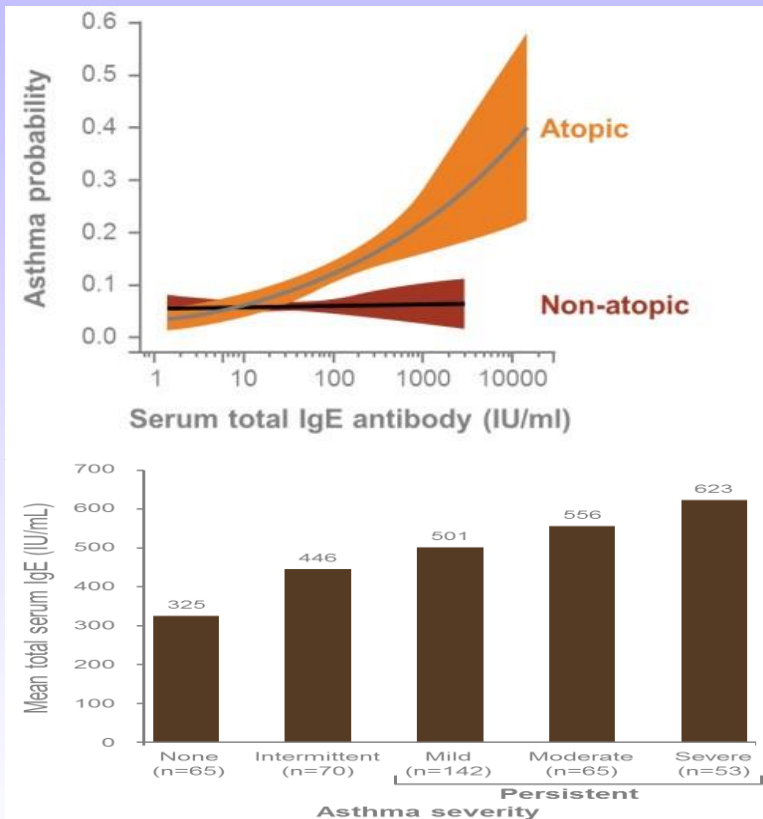
- 1) Vždy při prvním stanovení diagnózy
- 2) Pokud nad astmatem ztrácíme z nejasných příčin kontrolu

Vyšetřit celé spektrum ubikviterních alergenů:

- **pyly** (3 základní skupiny...)
- **roztoče**: D.ptero, D. farinae
- **plísně**: Alternaria, Cladosporium, Aspergillus
- **domácí miláčky**: kočka, pes, (hlodavci)

Normální (nízké) hladiny celkového IgE (100 IU/ml) nevylučují klinicky relevantní alergii...

Relativní význam koncentrace celk. IgE

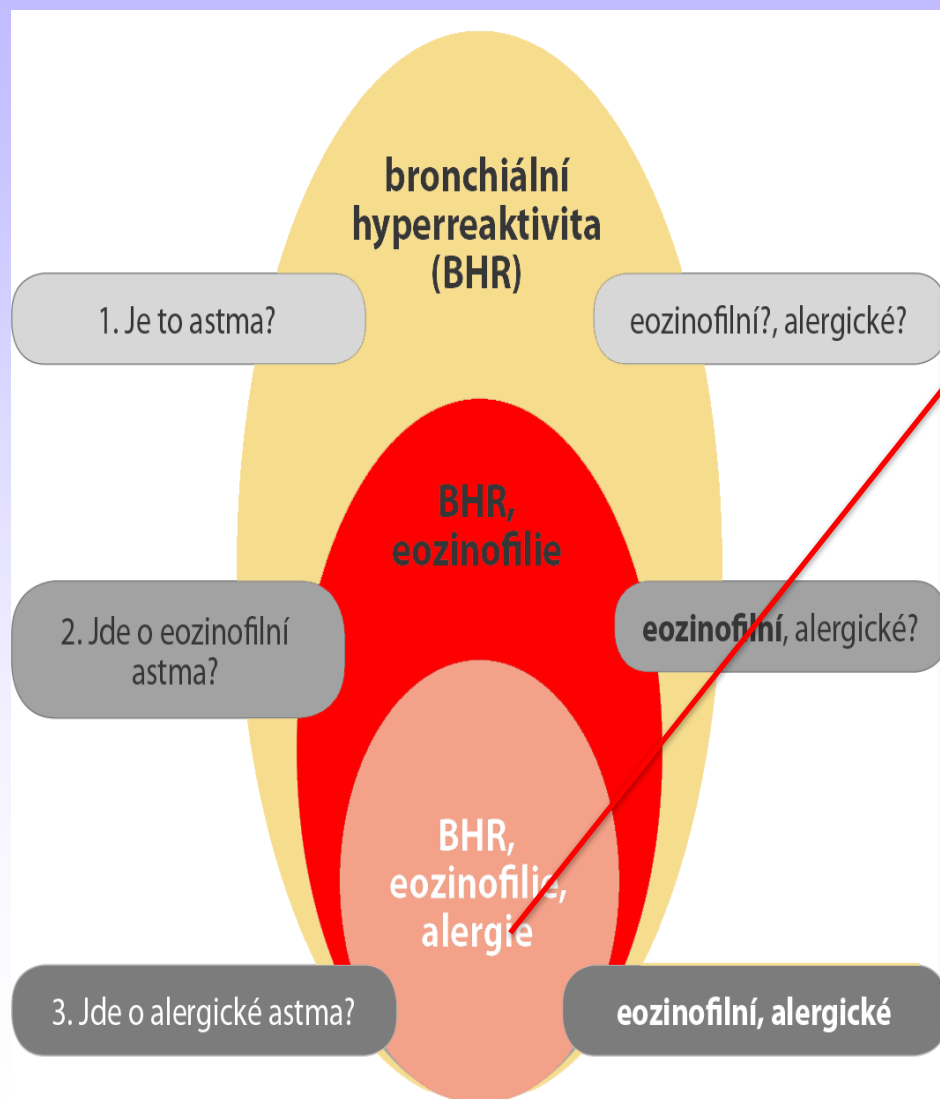
Se stoupající koncentrací celkového IgE se zvyšuje pravděpodobnost přítomnosti alergického astmatu

Se stoupající koncentrací celkového IgE se zvyšuje riziko těžších forem astmatu

Nicméně:

- Vysoká koncentrace celkového IgE nemusí znamenat přítomnost alergie ani astmatu
- Nízké koncentrace celkového IgE nevylučují ani IgE mediovanou alergii, ani (alergické) astma

3-kroková diagnostika astmatu

Biomarkery alergie

neprímé:

- anamnéza !
- /koncentrace celk. IgE/

přímé:

- kožní prick testace
- vyšetření specif. IgE (+ molekulární/komponentová dg.)

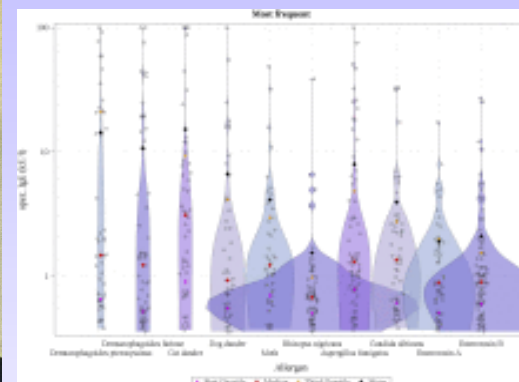
Nezapomenout na plísně !!

(Alternaria, Cladosporium, Aspergillus..Candida)

Cave na „důsledky“ účinné léčby!

(Fixní) kombinace IKS/LABA (+SMART)

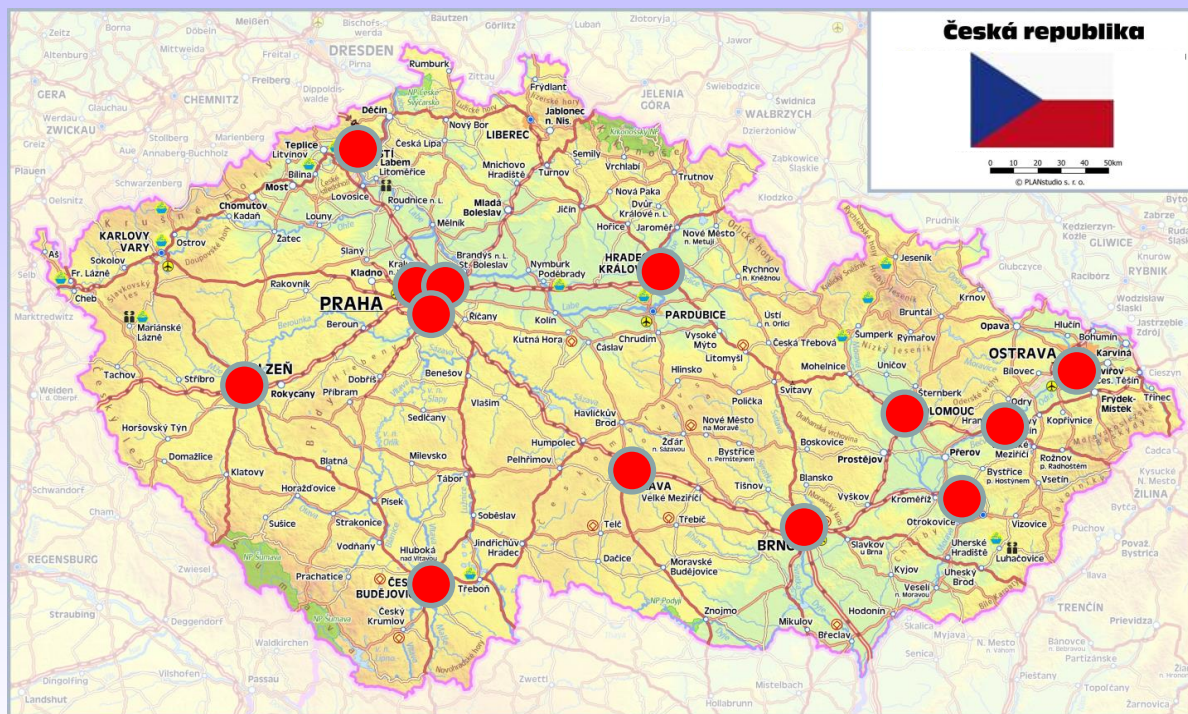

Cave: U více než 50% (51,5%) pacientů (v SRN) alergologicky „negativních“ byla při extenzivní testaci, zahrnující především S. aureus enterotoxin a širokou škálu mykotických alergenů alergie prokázána...

Polevuje snaha po hledání příčin nemoci (plísňové alergenů a profesní noxy)...

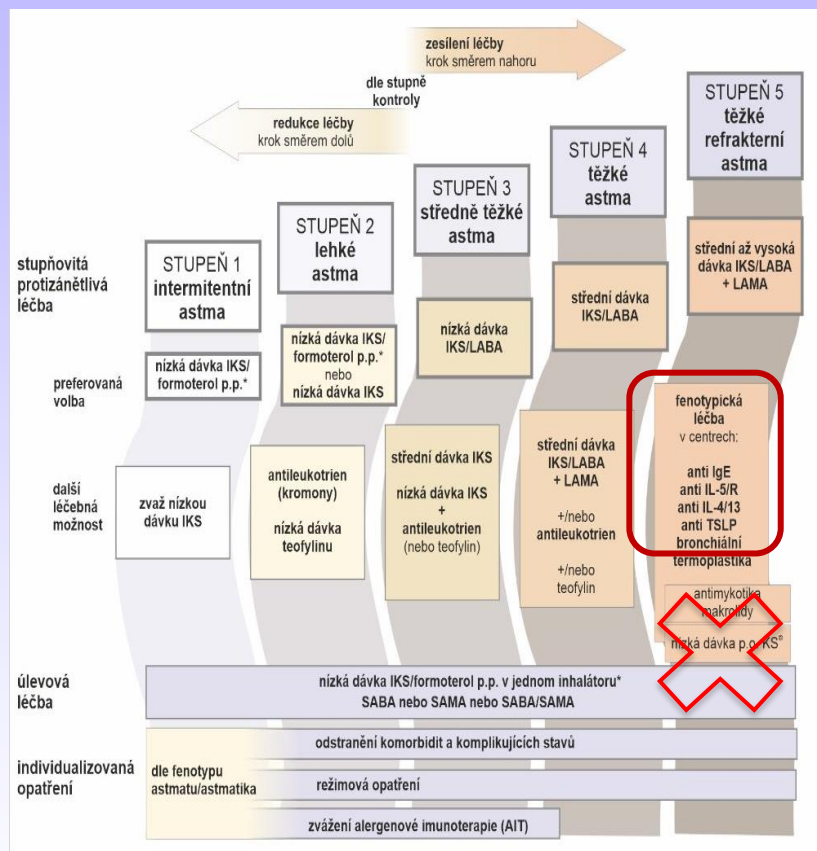
Schreiber J., et al. Nonatopic severe asthma might still be atopic: Sensitization toward Staphylococcus aureus enterotoxins. J Allergy Clinical Immunology 2019 Jun;143(6):2279-2280. Castanhinha S., et al. Pediatric severe asthma with fungal sensitization is mediated by steroid-resistant IL-33, J Allergy Clinical Immunology 2019, 136,2: 312-322

Národní centra pro těžké astma (NCTA)

Plzeň
Ústí nad Labem
Praha (FN Motol)*
Praha (FN Bulovka)
Praha (FTN)
Praha (VFN)
České Budějovice
Jihlava
Pardubice
Hradec Králové
Brno
Olomouc
Zlín
Nový Jičín
Ostrava

Odesílání pacientů do centra: kdy odeslat?

DP ČPFS/ČSAKI, GEUM, 2023

Foto: archiv autora

Především v době, kdy spěje do **kortikodependence**

Kortikodependentní astma:

- podávání SKT po dobu více než 6 měsíců

Ohrožení kortikodependencí:

- více než 2 nárazy SKT/rok

Riziko NÚ z vysokých dávek IKS:

- zvláště při kortikoid-senzitivních komorbiditách...

Odhadované klinicky ekvivalentní denní dávky IKS (v µg) pro dospělé a děti starší 12 let
(Podle GINA 2022 a ERS/ATS 2014)

IKS	Nízká dávka	Střední dávka	Vysoká dávka
BDP pMDI*	200–500	>500–1000	>1000–2000
BDP DPI, pMDI*	100–200	>200–400	>400–1000
BUD DPI, pMDI*	200–400	>400–800	>800–1600
CIC pMDI	80–160	>160–320	>320
FF DPI	100		200
FP DPI, pMDI*	100–250	>250–500	>500–1000
MF pMDI*	200–400		>400

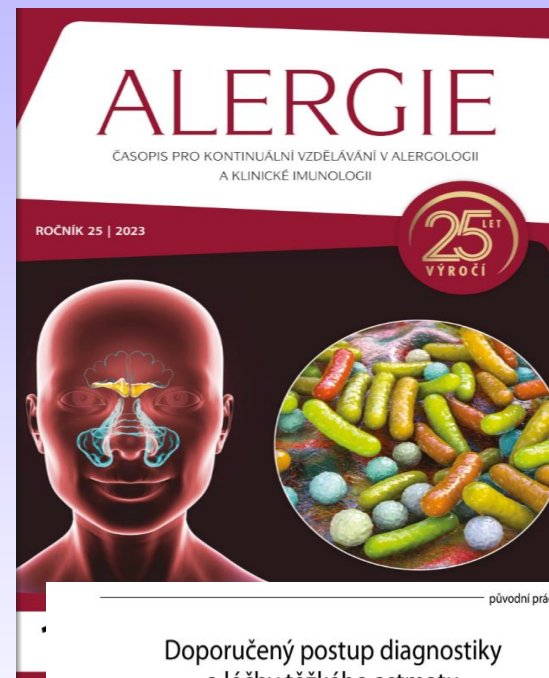
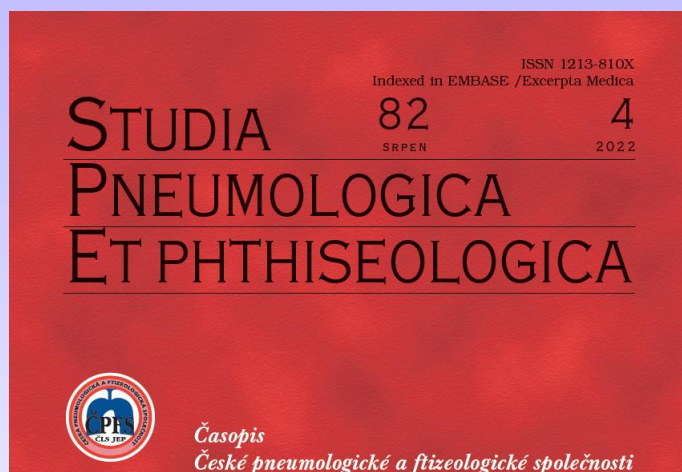
BDP – beklometazon dipropionát
BUD – budesonid
CIC – ciclesonid
FF – flutikason furoát
FP – flutikazon propionát
MF – mometazon furoát

pMDI – tlakový dosovaný aerosol
DPI – inhalací systém pro práškovou formu léku
* = standardní velikost částic
B = extríné částice
Blíže údaje o ekvivalenci, týkající se FF a MF nejsou v LQ, 2022 k dispozici.

Doporučený postup diagnostiky a léčby těžkého astmatu

Část 1. Odesílání pacientů do center

původní práce

122
STUD. PNEUMOL. PHTHISEOL., 82, 2022, č. 4, s. 122–127

Doporučený postup diagnostiky a léčby těžkého astmatu.

Část I. Odesílání pacientů do center

M. Teřl^{1,2,3}, V. Sedlák^{1,4} a I. Krčmová^{2,5}

¹Česká pneumologická a ftyzeologická společnost (ČPFS),

²Česká společnost alergologie a klinické imunologie (ČSAKI),

³Klinika pneumologie a ftyzeologie, FN a LF UK v Plzni,

⁴Plicní klinika, FN a LF UK v Hradci Králové,

⁵Ústav klinické imunologie a alergologie, FN a LF UK v Hradci Králové

Doporučený postup diagnostiky a léčby těžkého astmatu Část 1. Odesílání pacientů do center

Guidelines for diagnosis and treatment of severe asthma
Part 1. Referring patients to centres

MILAN TEŘL^{1,2,3}, VRATISLAV SEDLÁK^{1,4}, IRENA KRČMOVÁ^{2,5}

¹Česká společnost alergologie a klinické imunologie

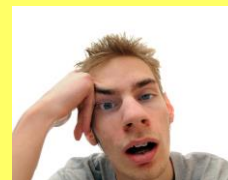
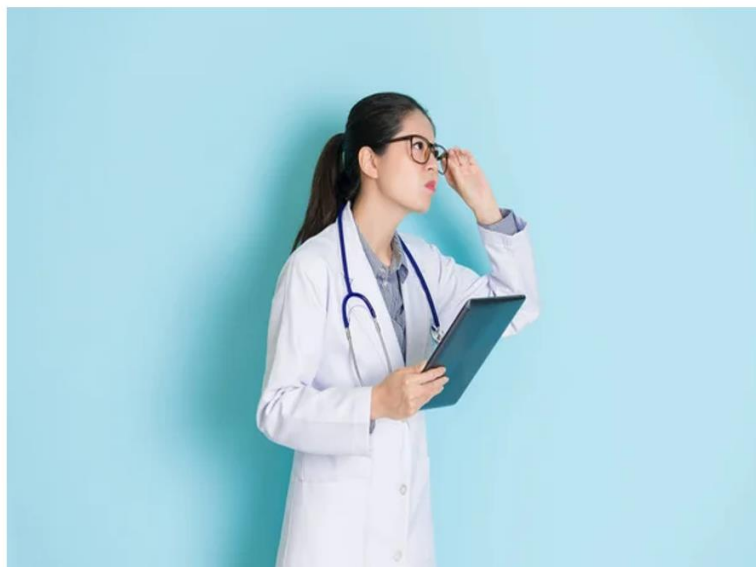
²Česká pneumologická a ftyzeologická společnost

³Ústav klinické imunologie a alergologie, FN a LF UK v Hradci Králové

⁴Klinika pneumologie a ftyzeologie, FN a LF UK v Plzni

⁵Plicní klinika, FN a LF UK v Hradci Králové

Odesílání pacientů do centra: **jak** odeslat?

Poskytnout centrovým
lékařům základní
dokumentaci
a vyplnit krátký
dotazník

9. Výsledek dle inhalačních kortikosteroidů

☐ 9.1. Ne
☐ 9.2. Ano

10. Pevnost kortikosteroidů – užívá pacient dle doporučení min. 5 mg prednisonu denně v rozmezí 6 měsíců v posledních 12 měsících?

☐ 10.1. Ne
☐ 10.2. Ano

11. Průběh specifické léčby dle vyšetření v posledním měsíci

☐ 12.1. Ne
☐ 12.2. Ano
☐ 12.3. V minulosti

13. Anticholinergika

☐ 13.1. Ne
☐ 13.2. Ano
☐ 13.3. V minulosti

14. LABA

☐ 14.1. Ne
☐ 14.2. Ano
☐ 14.3. V minulosti

15. Antibiotika

☐ 15.1. Ne
☐ 15.2. Ano

Dodatečná vyšetření a komorbidity

16. Odkdy má pacient zavedenou maximální dávku léků? (měsíc, rok)

17. Počet dokumentovaných těžkých exacerbací za posledních 12 měsíců (z nichž jedna zdravotnického zařízení a poskytnutí SMS nejpozději 3 dny)

18. Výsledky srovnání – nejhorší výsledek za poslední rok – parametry FEV₁ – % normy

19. Prokázané komorbidity

☐ 19.1. Rhinokonjunktivní syndrom
☐ 19.2. Systémové onemocnění
☐ 19.3. Systémové onemocnění
☐ 19.4. Tracheobronchální dysplazie
☐ 19.5. Srdcoví selhání

☐ 19.6. Psychiatrické onemocnění
☐ 19.7. Růžoví nemoci jazyka
☐ 19.8. Oběť (BMI > 35)
☐ 19.9. Alergická reakce (zpracování)
☐ 19.10. Alergická reakce (zpracování)
☐ 19.11. NERD (ASIANA syndrom)

Prostředkem Procento o přiložení zdravotní dokumentace pacienta, napl. ve formě PDF

Informace od ošetřujícího specialisty :

- podkladem pro potvrzení definitivní dg. AB, jeho závažnosti a fenotypizaci centrovými lékaři

Pro možnost zavedení biologické léčby je zásadní triáda tří údajů z posledních 12 měsíců:

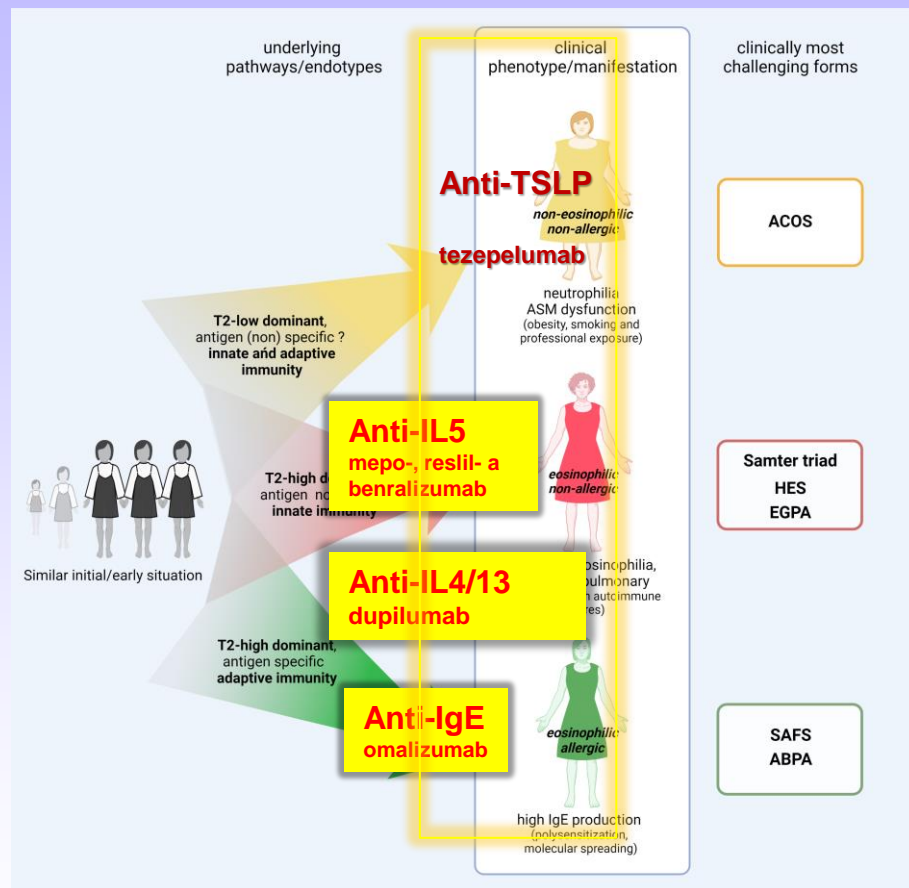
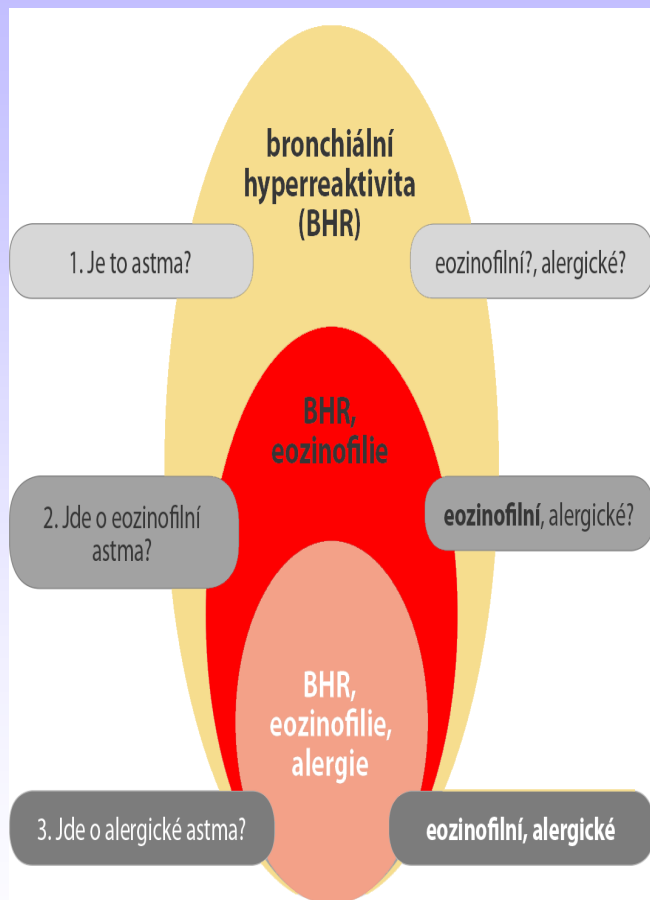
- I) výsledky vyšetření **eozinofilie** v diff. krevním obraze
- II) dokumentování těžkých **exacerbací**
- III) informace o ev. podávání dlouhodobé **systémové kortikoterapie**

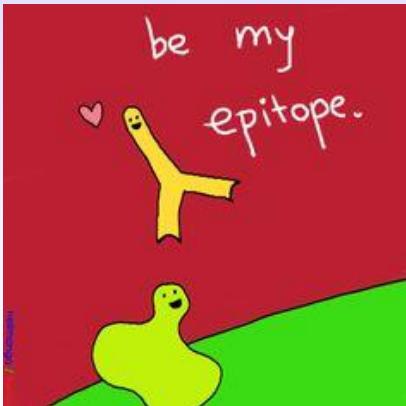
Dostupnost DP včetně dotazníku: Časopisy SPP a Alergie, [www. stránky ČPFS](http://www.stranky.CPFS) a ČSAKI, přímo pak na <https://www.tezke-astma.cz/>

Proč vyšetřovat eozinofilii a alergii?

Biologická léčba astmatu

Monoklonální protilátky, ev. fúzní proteiny

Vzhledem k jejich **velikosti** není možné p.o.,
ale pouze **parenterální** podávání:

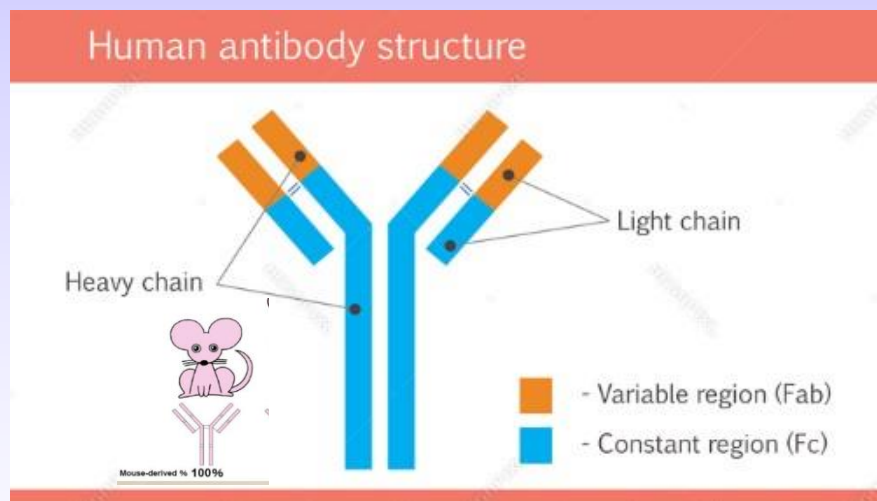
nejčastěji injekčně (většinou s.c. nebo i.v.)
vzácně inhalačně (pitakinra)

Působí především na povrchu buněk nebo extracelulárně
(povrchové receptory buněk, cytokiny v oběhu, atp.).

Název končí na „**(m)ab**“ (**m**onoclonal **a**nti**b**ody)
(Omalizum**ab**, mepolizum**ab**...)

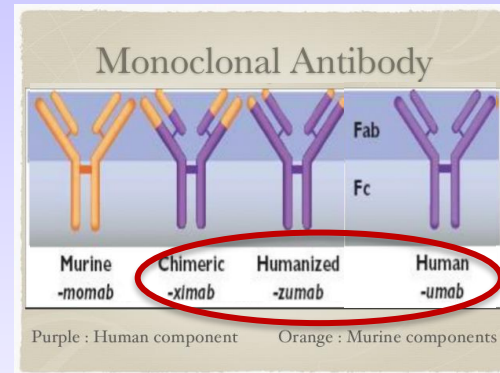
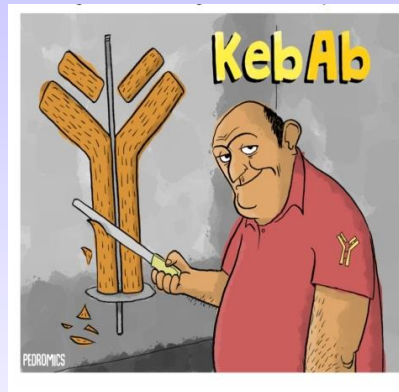
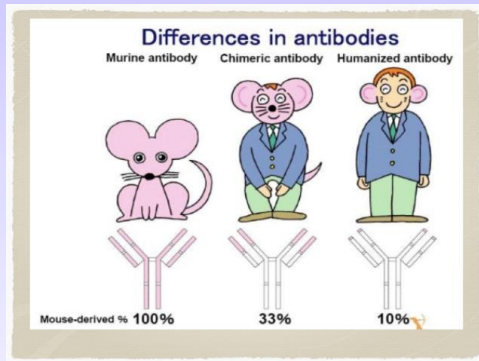
K biologické léčbě astmatu jsou používány především **monoklonální protilátky (MP)**

Monoklonální protilátky: proces „humanizace“

V zájmu minimalizace ev. nežádoucích účinků jsou původně myší MP humanizovány

Monoklonální protilátky: proces „humanizace“ a **názvosloví**

V konečném názvu protilátky je skrytě deklarována míra její „humanizace“ ...

Zdroj: <https://www.google.cz/imgres?imgurl=https%3A%2F%2Fimage.slidesharecdn.com%2Fmab-140714121940-phpapp02%2F95%2Fmonoclonal-antibody-32-638.jpg%3Fcb%3D1405340480&imgrefurl=https%3A%2F%2Fwww.slideshare.net%2Fdrashutoshtiwar%2Fmonoclonal-antibody-36962354&tbid=rLHsBIZZ-MjvJM&vet=12ahUKEwi54uewtP3qAhWKKKQKHVh-Ar8QMygcegUIARDMAQ..i&docid=u7drdihL7zWHM&w=638&h=479&q=humanized%20monoclonal%20antibody&ved=2ahUKEwi54uewtP3qAhWKKKQKHVh-Ar8QMygcegUIARDMAQ>
<https://homesecurity.press/quotes/humanized-monoclonal-antibody.html>
<https://twitter.com/pedrovelica/status/892109705920864258>
<https://www.slideshare.net/sarjuzilate/monoclonal-antibodies-in-therapeutics>

Astma je dobře a jednoduše
léčitelné onemocnění...

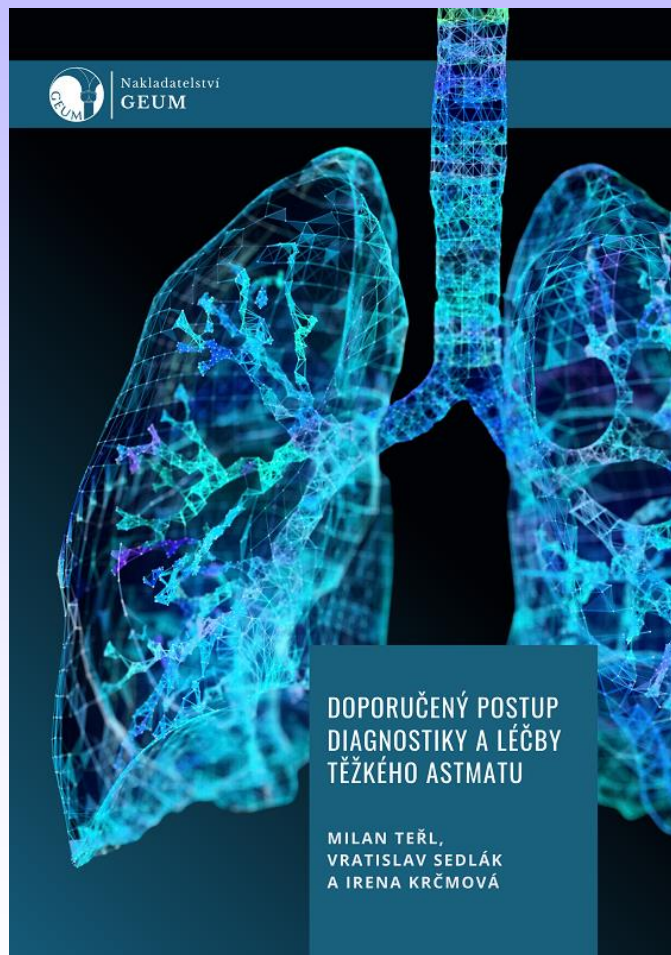
Milan Teřl et al.

**Doporučený postup
diagnostiky a léčby
bronchiálního astmatu**

Nakladatelství
GEUM

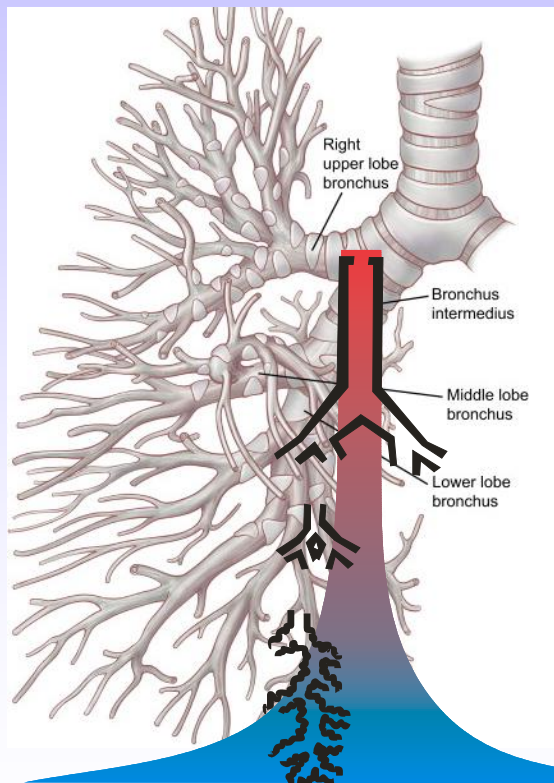

**DOPORUČENÝ POSTUP
DIAGNOSTIKY A LÉČBY
TĚŽKÉHO ASTMATU**

MILAN TEŘL,
VRATISLAV SEDLÁK
A IRENA KRČMOVÁ

Onemocnění malých DC u astmatu

Fyziologie a funkční vyšetření

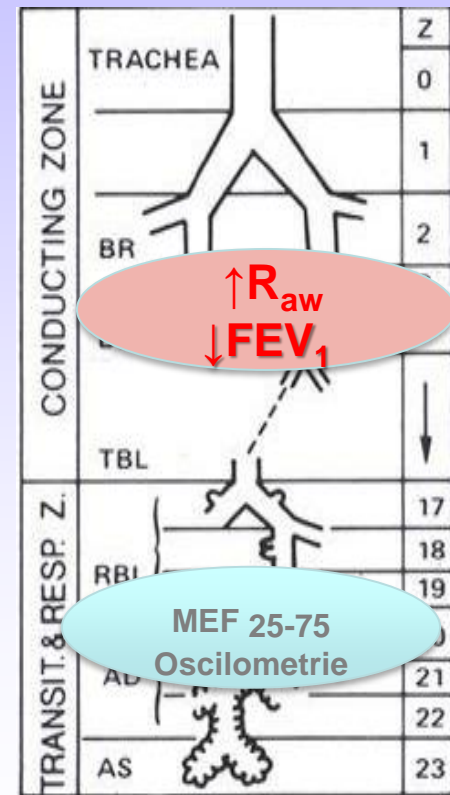

Centrální DC

80-90% odporu

Periferní (malé) DC

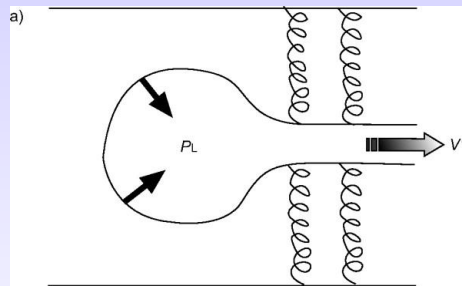
10-20% odporu

Onemocnění malých DC u astmatu

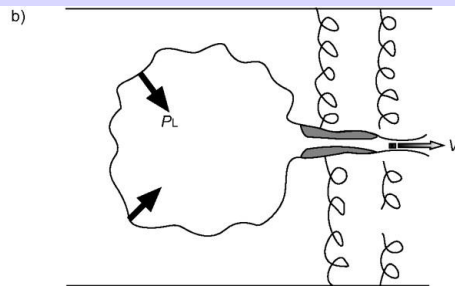
Patofyziologie – dynamická hyperinflace

Zdravý člověk

CHOPN, těžké astma

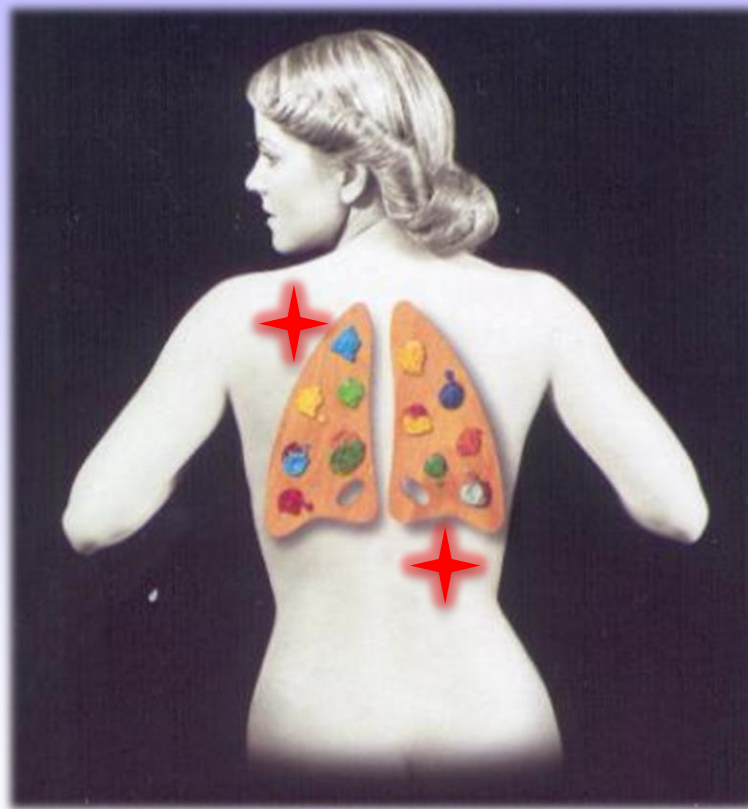
kde dominuje postižení
malých DC (= SAD)

Fenomén air trappingu (= uvěznování vzduchu)

→ **/dynamická/ hyperinflace** (volumen pulmonum auctum)

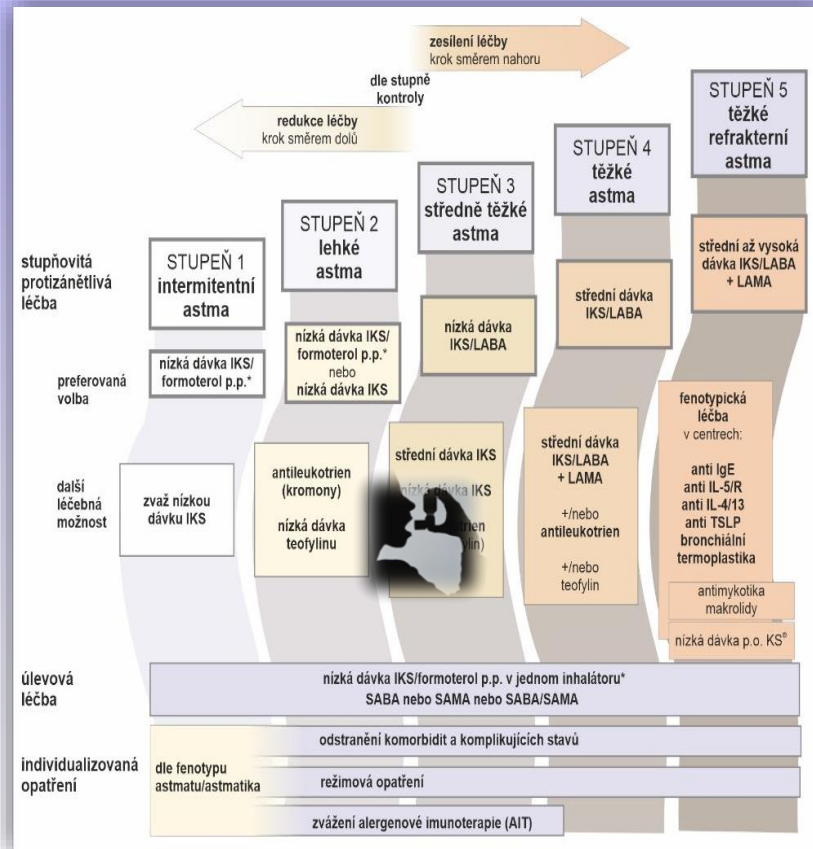
Trvající neuralgický bod astmatologie....

Trvající neuralgický bod

**Adherence
a inhalační
technika**
preventivní
protizánětlivé léčby

Řešení

lékové záznamy

„www.mujiinhalator.cz,

<https://www.fnhk.cz/plic-aplikace-inhalacnich-leku-edukacni-videa/ceske-verze>

Děkuji Vám za pozornost

